

KRONIKA

Knygos recenzija

Vytautas Šernas. Glotoedukologija 1. Monografija. Kaunas: VDU, 2002

Monografijoje nagrinėjama ugdytinio kelių kalbų mokymo (si) realybė ir perspektyvos. Leidinys skirtas kalbų mokytojams, glotologams, dėstytojams, doktorantams ir visiems, kurie domisi kalbų dėstymo teorija ir praktika. Knyga naudinga kalbų ugdymo tyrinėtojams, programų, vadovėlių autoriams, švietimo organizatoriams. Knygos tikslas – lengvinti, spartinti kalbų mokymą (si) Lietuvoje remiantis pasauliniu kontekstu.

Knyga sudaryta iš aštuonių skyrių. Kievienu skyriaus pabaigoje skaitytojams pateikiami klausimai ir užduotys, skatinantys savianalizę ir objektyvų savo darbo vertinimą, ieškant tinkamiausių veiklos metodų. Būtent tai daro šią knygą itin naudingą ne tik studijuojantiems kalbas ar kalbų mokymą, bet ir kalbų mokytojams ir dėstytojams bei tyrinėtojams, kurie susiduria su šiomis problemomis savo kasdienėje veikloje.

Pratarmėje ir pirmame skyriuje aiškinama glotoedukologijos samprata ir struktūra, įvardijami glotoedukologijos uždaviniai ir objektas, glotoedukologijos turinį lemiantys veiksniai. Nurodoma, kad „glotoedukologija – nauja edukologijos šaka, kuri glaudžiai sieja institucinį ir neinstitutcinį kalbų mokymą (si), atsižvelgia į kalbų, kurias individas moka, sistemų sąveiką jo psichikoje, sąmonės ir pasąmonės sąryšingumą“ (p. 11). Autorius teigia, kad „sėk-

mingai mokytis naujos kalbos įmanoma, jei atsižvelgiama ne vien į šios kalbos, kaip veiklos, ypatumus, bet ir į jos reiškinių daugialytes sąveikas žmogaus psichikoje“ (p. 11). Aprašoma glotoedukologijos kurso paskirtis sudomins kalbų mokymo programų sudarytojus, dirbančius taisyklingos daugiakalbystės formavimo kryptimi. Glotoedukologijos reikšmę lemiantys veiksniai yra šie: a) sparčiai didėjantis kalbų mokėjimo poreikis nepriklausomoje Lietuvoje; b) spartus Europos ir kitų tautų, jų kultūrų suartėjimas; c) kalbų didaktikų sparti diferenciacija arba atitinkamų didaktikų integracija (p. 18). Aiškindamas pagrindines glotoedukologijos funkcijas, autorius pabrėžia koordinuoto kalbų mokymo (si) būtinybę, „visapusiškai panaudojant individo filologinę ir kultūrinę patirtį“ (p. 21). Glotoedukologijos ryšiai su kitais mokslais rodo jos svarbą šiandieniam pasaulyje.

Antrame skyriuje aiškinami kalbų ryšiai ir sąveika, strateginės jų kryptys, analizuojama dviakalbystės samprata ir pakopos, apžvelgiamos kalbų mokymo kryptys įvairiose pasaulio šalyse. Istoriniu požiūriu labai įdomus trečias skyrius, jame pristatomos žymių pasaulio pedagogų mintys apie kalbų mokymą. Daug dėmesio skiriama J. Vabalo-Gudaičio kalbų mokymo koncepcijai.

Ketvirtame skyriuje „Kalbinės veiklos generavimas ir jo modeliai“ analizuojamos perkėlimo ir interferencijos problemos kalbos generavimo etapais, pateikiamos kalbinės veiklos teorinės koncepcijos ir šios veiklos mokymo (si) modelis. Autorius argumentuotai aiškina pagrindinius pedagogo uždavinius: formuoti palankią kalbinės veiklos nuostatą; parinkti ir kurti tekstus pagal mokinių interesus; mokyti racionalios kalbinės veiklos; mokyti logiškai, nuosekliai reikšti mintis; pratinti savarankiškai mokytis svetimosios kalbos (p. 88).

Penktas skyrius skirtas įvairių lingvistų ir kalbų didaktų teiginių ir teorijų apie kalbų mokymą apžvalgai. Šiame skyriuje glaustai ir aiškiai pateikiama lyginamoji trijų kalbų mokymo strateginių modelių, krypčių postulatų suvestinė (p. 98). Skyriuje „Kalbų ir kultūrų sąveikos individo psichikoje teorija“ analizuojami išoriniai ir vidiniai veiksniai, lemiantys daugiakalbystės tipą (p. 110), pateikiama realizmo ir idealizmo ugdymo metodų, tinkamų kalbų mokymui (si), gretinamoji schema (p. 111). Autorius tikslingai pabrėžia filologinės patirties svarbą mokantis kelių kalbų, argumentuotai aiškina kalbų sąveikos reiškinius, nurodo veiksnius, lemiančius individo lingvistinio patyrimo sėkmę. Autoriaus pateikiami svarūs teiginiai apie filologinę individo patirtį ir jos naudojimą mokant (tis) kalbų, skatina galvoti apie nacionalinių priemonių kalbų mokymui (si) spartesnę kūrimą.

Septintas skyrius skirtas glotologo tyriminės brandos metodologijai, aiškinti mokslinės brandos gaires, poreikių ir trūkumų analizei. Šiame skyriuje nurodomos kalbos ugdymo tyrimo kategorijos ir stadijos, apibūdinami glotoedukologinio tyrimo metodai. Aštuntame sky-

riuje daugiausia dėmesio skiriama kalbų mokytojų asmenybei ir profesinei kompetencijai, glotologo ir besimokančiųjų veiklai ir sąveikai, pateikiama idealaus kalbų mokytojo-glotologo samprata, įvardijami kalbų mokytojų tipai.

Šioje monografijoje mokslininkas išsako per daugelį metų susikaupusias mintis, informuotai ir objektyviai pateikia sukaupą medžiagą ir darbo patirtį bei atveria kelius naujiems tyrimams rengti originalius svetimųjų kalbų vadovėlius Lietuvoje. Knygoje gvildenamos aktualios kalbų mokymo (si) problemos. Autoriaus teiginiai skatina skaitytojus ieškoti optimalių kalbų mokymo metodų, naujai traktuoti kalbų mokymą, remiantis individo filologine ir kultūrine patirtimi ir, atsižvelgiant į tarpdalykinius ryšius, siekti spartaus koordinuoto kelių kalbų mokymo (si). Monografijoje pateikiamos mintys skatina modernizuoti kalbų mokymą (si) Lietuvoje: suderinti kalbų mokymo (si) tikslus, kurių siekia besimokantieji, su jų instituciniu ir autonominiu mokymo (si) turiniu. Siūloma intensyvi kalbų mokymo (si) procesą remiantis kalbų ir kultūrų sąveikos teorija: plačiau taikyti transpozicijos galimybes, apriboti kalbų sistemų neigiamą sąveiką besimokančiojo psichikoje.

Monografija „Glotoedukologija“ atveria naujus mokslinių tyrimų horizontus. Joje pagrįsta originali, neturinti pasaulyje analogų kalbų mokymo (si) kryptis Lietuvos sąlygomis. Suvokiant kelių kalbų mokėjimo svarbą Lietuvoje, kuri yra daugiakalbės Europos dalis, šios monografijos reikšmė ir nauda – neabejotina. Monografijos autoriui linkėtume tęsti šios srities tyrimus, kurie galėtų atsispindėti kitose „Glotoedukologijos“ dalyse.

Ingrida Žindžiuvienė